

neně kritizováno to, že i v současné době tvoří politiku muži podle mužských hodnot a pro muže.

Reakcí na praktické vyloučení žen z politického života je existence řady ženských organizací, které do jisté míry připravují ženy pro práci v jiných organizacích.

V posledních letech se ve Švédsku velmi diskutuje o problému stejné ekonomické a politické aktivity mužů i žen.

Je tématem knih, rozhlasových a televizních programů, studijních kurzů, konferencí, novinářských článků, politických manifestací apod. Zajímavé jsou i prognózy, podle nichž bude v r. 1980 pracovat téměř o 100 000 žen více než v r. 1974, zatímco se očekává pokles zaměstnaných mužů. Předpokládá se, že v r. 1980 bude pracovat 2,3 miliónu mužů a 1,8 miliónu žen.

Je v souladu s dějinným vývojem, že i ve Švédsku bude stoupat počet zaměstnaných žen a že také poroste jejich vzdělanostní úroveň. Avšak přes řadu vymožeností zůstává základním problémem této země (na jehož řešení závisí i hloubka a stabilita sociálního zákonodárství) likvidace kapitalistického zřízení, které může sice nabývat mírnějších forem, avšak neztrácí svůj antagonistický, ve své podstatě protilidový charakter.

Libuše Lišková

Ženy v rozvojových zemích: příklad arabských států*

Proces rozvoje hospodářsky zaostalých zemí třetího světa je významným momentem ovlivňujícím postavení žen v těchto oblastech. Rozvoj je heslem naší doby. Je i důležitým bodem programu Spojených národů. Na základě rozsáhlé analýzy, provedené jednotlivými komisemi OSN, vyhlásila tato organizace léta 1960–1970 za první rozvojovou dekádu a stanovila pro ni konkrétní cíle. Při závěrečném vyhodnocení bylo shledáno, že vytyčených cílů nebylo dosaženo, a proto pro období 1970–1980 byla vyhlášena druhá rozvojová dekáda. Mezi hlavní faktory, které narušily program rozvoje, patří nedostatečnost aktivní účasti žen ve výrobě.

V zemích třetího světa nabývá problematika žen v kontextu důrazu na celkový rozvoj nových rozměrů. Nejde již pouze o boj za rovnoprávnost, politická práva a pracovní ochranu, ale především o zapojení žen do společenské výroby na základě stejných podmínek, jako má muž a občan podílející se na odpovědnosti za rozvoj své společnosti.

Přitom je až dosud pracovní zapojení žen v těchto zemích velmi nízké. Statistická ročenka Mezinárodního úřadu práce z r. 1973 uvádí tyto podíly pracujících žen z celkového počtu žen:

Angola	4,7 %	1960
Argentina	16,4 %	1960
Bangladéš	10,8 %	1961
Brazílie	13,2 %	1970
Čad	14,7 %	1972
Ecuador	12,7 %	1962
Filipíny	21,3 %	1970
Chile	15,2 %	1971
Indie	11,9 %	1971
Indonésie	22,0 %	1971
Irán	8,3 %	1966
Kolumbie	11,6 %	1964
Kypr	24,2 %	1972
Mexiko	10,4 %	1970
Niger	6,1 %	1960
Nigérie	16,0 %	1963
Pákistán	5,5 %	1971
Panama	17,7 %	1970
Peru	14,4 %	1970
Salvátor	21,5 %	1971
Venezuela	13,1 %	1971
Zambie	16,6 %	1969

Pokud jde o arabské státy, jsou k dispozici data, která nezachycují stejná hlediska. V *Jordánsku* činilo v r. 1961 procento pracujících žen z celkového počtu žen 2,6; ženy zde pracují převážně v administrativě, školství, zdravotnictví a textilním průmyslu. Analogický údaj z *Bahrajnu* činí 3,3 %; ženy pracují téměř výlučně ve školství. *Kuvajť* udává v r. 1970 2 % zaměstnaných žen z ženské populace, a to ve školství a zdravotnictví. V *Alžírsku* činí toto procento 1,3, přitom se však ženy podílejí 25 % na celkovém počtu pracovních sil; vzrůstá zde jejich podíl v průmyslu a ve službách. V *Tunisku* jsou v zaměstnaneckém poměru 3 % žen a jejich podíl na celkovém počtu pracovních sil činí 12,5 %. V *Libyi* se v posledních letech počet ekonomicky aktivních žen zvyšuje. V r. 1971 činilo toto procento 4,5 % a v r. 1975 mělo dosáhnout 5,3 %. V *Libanonu* se ženy podílejí na celkovém počtu pracovních sil 17,5 % a v *Iráku* 2,3 %.

Faktory brzdící účast arabských žen v procesu hospodářského rozvoje

1. Nedostatek vhodných ekonomických projektů umožňujících využít pracovní síly, které jsou k dispozici.

Arabské země, právě tak jako všechny ostatní rozvojové země, které byly dlouho dobu pod cizí nadvládou, jsou zatíženy dědicím chudoby, nevzdělanosti a zaostalosti. Přestože již získaly politickou nezávislost, jsou imperialistickými státy udržovány v ekonomické závislosti různými půjčkami, orientovanými převážně do nevýrobních projektů. K tomu přistupuje importovaný západní model spotřeby, jenž také brzdí proces rozvoje.

* Emilie Naffová, autorka tohoto článku, generální tajemnice jordánské sekce Organizace arabských žen, je 20 let členkou Komunistické strany

Jordánska a členkou Mezinárodní demokratické federace žen. V rámci Jordánské organizace žen se věnuje výzkumu problematiky arabských žen.

Arabské ženy nehrají aktivní roli v tomto procesu. Jejich práce je dosud považována za bezvýznamnou, je chápána spíše jako pomocná činnost v některých sektorech. Jejich nízká pracovní aktivita nejen negativně ovlivňuje národní hospodářství, ale je současně břemenem pro pracující muže. Tři čtvrtiny společnosti tak konzumují výsledky práce jedné čtvrtiny a v důsledku toho se nemůže vytvořit žádný přebytek v rozvojovém procesu.

2. Vysoké procento ženské negramotnosti.

Procento negramotnosti arabských žen je velmi vysoké a negativně ovlivňuje proces rozvoje. V r. 1971 vypadalo srovnání mužské a ženské negramotnosti takto:

Země	% negramotných mužů	% negramotných žen
Alžírsko	63	86
Bahrajn	45	63
Egypt	50	76
Jemen	21	72
Jordánsko	49	85
Kuvajt	42	75
Súdán	70	91
Sýrie	25	51
Tunis	54	82

Druhá regionální konference zabývající se bojem proti negramotnosti konstatovala, že v r. 1971 zůstávalo v arabských státech ze 100 dětí mužského pohlaví 20 negramotných, zatímco u dětí ženského pohlaví činilo toto číslo 42.

3. Diskriminace žen ve vzdělání a kvalifikaci.

Vzdělání a odborný výcvik jsou důležitým momentem v rozvojovém procesu, který nutně vyžaduje kvalifikované pracovníky. V arabských zemích jsou ženy stále předmětem diskriminace jak ve vzdělání vůbec, tak v odborném výcviku. Ženy jsou v nejlepším případě školeny pro tradiční ženské práce – jako ošetřovatelky, sekretářky a švadleny.

4. Nedostatek sociálních opatření a zařízení usnadňujících ženám práci a pracovní diskriminace.

Stát nečiní žádná opatření usnadňující práci žen, která je znesnadňována

- nedostatkem jeslí a mateřských škol,
- krátkostí placené mateřské dovolené.

Pracovní diskriminace se projevuje v

- nestejně odměně za stejnou práci a v celkových nižších mzdách vůbec (např. v lehkém průmyslu činí někdy mzda žen pouhou jednu šestinu mzdy mužů),
- nestejných možnostech postupu,
- zaměstnání v méně významných odvětvích, kde jsou nízké mzdy,
- zaměstnání při pracích, pro něž neplatí ochranné předpisy.

Cesta k odstranění diskriminace arabských žen

Účast žen na společenské produktivní práci je důležitým předpokladem zapojení žen do procesu rozvoje a jeho urychlení. Nemůže však být ponechána spontánnímu a neorganizovanému vývoji. Socialistické země a jejich systém plánování, respektující všechny aspekty života společnosti, jsou pro nás dobrým příkladem.

Má-li být dosaženo změny v postavení arabské ženy, je třeba vycházet z vědecky plánované politiky a učinit tato opatření:

1. Vypracovat sociálně ekonomické projekty rozvoje pro venkovské i městské oblasti, pro zemědělství, průmysl i služby, a zajistit tak dostatek pracovních příležitostí pro ženy.

2. Vydat příslušné zákony upravující postavení ženy v rodině a ve společnosti, zaměřené zejména na odstranění diskriminace v práci, postupu, mzdách a sociálním a zdravotním zabezpečení.

3. Vynaložit soustředěné úsilí k odstranění vysoké negramotnosti žen. UNESCO v této souvislosti zdůraznilo, že boj proti negramotnosti nemůže být úspěšný, nebude-li spojen se sociálně ekonomickými změnami vedoucími k pozemkové reformě a k širokým plánům rozvoje.

4. Zajistit odborný výcvik žen k dosažení všech druhů kvalifikace nutné v procesu hospodářského rozvoje.

5. Vybudovat potřebná zařízení pro ulehčení života pracující matky, jako například jesle, mateřské školy, jídelny, prádelny, výrobu levných hotových oděvů a automatických přístrojů pro domácnost.

6. Považovat mateřství za důležitý společenský úkol, který vyžaduje podporu společnosti nejen v oblasti péče o dítě, ale i v oblasti působení na kulturní a vzdělanostní úroveň ženy a na organizaci jejího života.

7. Stimulovat práci a boj ženských organizací za realizaci zásad vyhlášených v ústavě, zákonech a nařízeních, a to zejména v oblasti ochrany ženské práce.

8. Orientovat masové komunikační prostředky k tomu, aby působily na změnu tradičních představ o ženské práci jako o práci druhořadé a vysvětlovaly mužům i ženám význam sociálně ekonomického rozvoje.

Emilie Nafforá

Sociologický průzkum „Uplatnění absolventů vysokých škol Slovenské socialistické republiky z roku 1967 v praxi“

Otázka přípravy vysokoškolsky kvalifikovaných socialistických odborníků má nejen svůj vnitřní kvantitativní a kvalitativní aspekt, ale její druhou stránku tvoří rozmístování vysokoškolsky kvalifikovaných odborníků do jednotlivých resortů národního hospodářství a vytváření vhodných podmínek pro jejich využití, uplatnění i další rozvoj.